

گونه‌شناسی نهادهای مالی و مراکز تصمیم‌گیری اقتصادی

در ساختار اقتصاد ایران

بخش پایانی

دکتر بیژن بیدآباد

اشاره

در بخش‌های قبلی، گونه‌های رفتاری مراکز اقتصادی - مالی کشورمان را مورد بررسی قرار دادیم و به تشریح وضعیت بودجه‌ای مراکز مالی رسمی و حجم فعالیت‌های اقتصادی برخی از مراکز مالی غیرقانونی پرداختیم. اینک توجه شما را به بخش پایانی این مقاله که دربرگیرنده چگونگی فعالیت برخی دیگر از مراکز مالی غیرقانونی است، جلب می‌کنیم و در پایان نیز ضمن برشمردن مراکز عمده تصمیم‌گیری اقتصادی در ایران، یک استراتژی مقدماتی برای اصلاح نظام اقتصادی کشور ارائه می‌شود. بدان امید که مورد استفاده بعدی قرار گیرد.

بانک و اقتصاد

قاچاق مواد مخدر: تجارت مواد مخدر، علیرغم طبیعت غیرقانونی آن، تجارت بسیار وسوسه‌انگیزی برای فعالان این بخش محسوب می‌شود. فقط برای تصور حجم فعالیت‌های این بخش، می‌توان به این گزارش اشاره نمود که: «در یکی از سال‌های دهه ۱۹۸۰ میلادی، ارزش فروش مواد مخدر، از درآمد ناشی از فروش نفت در جهان پیشی گرفت و در حال حاضر، فقط حجم فروش اسلحه بیش از آن است، ولی سود فروش مواد مخدر بیشتر است، زیرا مالیاتی

② آیا مبارزه با قاچاق مواد مخدر از جنگ هشت‌ساله هم سخت‌تر است؟

ندارد^(۱)». دقت در این خبر، عمق فاجعه تجارت مواد مخدر را نشان می‌دهد. اخبار بسیار زیادی از گوشه و کنار جهان به گوش می‌رسد که فعالان بخش قاچاق مواد مخدر، غالباً با حمایت دولتمردان کشورها به ادامه فعالیت خود می‌پردازند. سوالی که به ذهن بسیاری از محققان این پدیده شوم می‌رسد، این است که علیرغم تلاش‌های جهانی که لاقلاً اخبار آن در همه جا منتشر می‌شود،

مواد مخدر که از افغانستان آغاز می‌شود، از ایران می‌گذرد و بنا بر آمار منتشره ۸۰ درصد تریاک و ۹۰ درصد مرفین که در جهان کشف می‌شود، از مسیر ایران می‌گذرد^(۷). دفتر نمایندگی سازمان ملل متحد در امور مبارزه با مواد مخدر اعلام می‌دارد: «ایران پیش از لائوس و قرقیزستان مشهورترین کشور مصرف‌کننده تریاک و هرویین است. در سال ۱۳۸۰ ایران انبار ۷۶ درصد تریاک و ۱۹ درصد هرویین و مرفین و پنج درصد حشیش جهان معرفی شد»^(۸).

عملکرد مبارزه با مواد مخدر در ایران در مجموع ۱۳ درصد (بدون توجه به مواد مخدر ترانزیتی) می‌باشد که بسیار پایین است. چنانچه میزان مواد مخدر ترانزیتی (تن) $2658 = 842 - 5 \times 4 \times 350 \times 80\%$ را نیز به این محاسبات اضافه کنیم، عملکرد نیروی انتظامی به رقم سه درصد می‌رسد! آمار روند کشفیات مواد مخدر که در جدول و نمودار شماره یک آورده شده است، حاکی از کاهش فعالیت نیروهای انتظامی در کنترل مواد مخدر طی سال‌های گذشته می‌باشد.

جدول شماره یک

کشف انواع مواد مخدر توسط نیروی انتظامی

شرح	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۵	۱۳۷۶	۱۳۷۷	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۰
هرویین	۷۹۳	۵۳۳۱	۱۲۰۹	۲۵۴۴	۲۰۶۶	۶۲۲۶	۵۰۹۸	۳۴۴۲
مرفین	۱۲۹۹۰	۲۳۴۶۵	۶۱۵۴	۱۳۷۲۸	۱۱۱۳۹	۱۱۱۷۵	۱۲۹۱۰	۵۴۷۰
تریاک و شیره تریاک	۱۱۵۵۱۴	۱۲۷۵۶۱	۱۴۵۶۳۹	۱۳۰۸۹۶	۱۱۴۵۳۱	۱۶۴۰۵۸	۱۴۱۵۲۶	۶۴۸۶۰
جمع تریاک و مشتقات آن	۱۲۹۲۹۷	۱۵۶۲۵۷	۱۵۳۰۰۲	۱۴۷۱۶۸	۱۲۷۷۳۶	۱۸۲۰۵۹	۱۵۹۵۲۴	۷۳۷۷۲
حشیش	۶۱۶۰	۲۴۳۱۹	۱۰۵۵۰	۸۸۵۱	۱۱۱۴۴	۱۹۶۱۹	۲۷۵۵۷	۳۷۳۴۹
سایر	۴۴۹	۸۵۹۱	۳۰۳	۱۹۲	۲۵۲	۱۰۷۳	۱۲۸۳	۸۱۵
جمع کل	۱۳۵۹۰۶	۱۸۹۲۶۷	۱۶۳۸۵۵	۱۵۶۲۱۱	۱۳۹۱۳۲	۲۰۲۷۵۱	۱۸۸۳۷۴	۱۱۱۹۳۶

مأخذ: سالنامه آماری سال‌های مختلف / مرکز آمار ایران.

ستاد مبارزه با مواد مخدر، پولشویی مواد مخدر در ایران را ۳۵,۰۰۰ میلیارد ریال برآورد می‌کند و این رقم را سهم ایران از ۶۰۰-۵۰۰ میلیارد دلار سود ناشی از تجارت مواد مخدر در جهان می‌داند^(۹). در گزارش دیگری، ستاد مبارزه با مواد مخدر رقم پولشویی مواد مخدر را ۴۵,۰۰۰-۳۵,۰۰۰ میلیارد ریال برآورد می‌نماید^(۱۰).

قاچاق انسان، مشروبات الکلی، سیگار:

با احتساب این رقم و در نظر گرفتن درجه خلوص تریاک، و قیمت تریاک، فقط میزان درآمد ناشی از فروش مواد مخدر در کشور بالغ بر ۴۰,۰۰۰ میلیارد ریال خواهد شد. این رقم تقریباً برابر ۴۰ درصد رقم مصوب درآمد نفت کشور در سال ۱۳۸۱ می‌باشد. البته این رقم جدا از درآمد ناشی از ترانزیت مواد مخدر از ایران به سایر کشورهای دنیاست^(۶). «بنا بر آمارهای سازمان‌های بین‌المللی، شاهراه بین‌المللی قاچاق

چرا هنوز تولید، صدور و پخش این مواد رایج است؟ در صورتی که مبارزه با این پدیده نباید لاف‌ها برای ایران قاعدتاً از هشت سال جنگ با کشوری که ماشین جنگی بزرگی داشت، سخت‌تر باشد. از طرفی، جابجایی این حجم مواد مخدر و عبور از ایست‌های بازرسی بسیار قابل‌تأمل است. به عبارت دیگر، تنها در صورتی می‌توان این حجم از مواد را در کشور جابجا نمود که به اصطلاح قاچاقچیان "جاده سفید" باشد، یعنی در روز معین‌شده برای جابجایی مواد، کلیه

فعالان بخش قاچاق مواد مخدر، غالباً با

حمایت دولتمردان کشورها به ادامه فعالیت

می‌پردازند.

ماموران مسیر عبور مواد مخدر از مبدأ تا مقصد ملزم به عدم بازرسی کلیه وسایط نقلیه عبوری شده باشند. گفتنی است که از لحاظ قاچاقچیان، هر چه مبارزه با قاچاق بیشتر شود، ریسک قاچاق بیشتر می‌شود و از طرف دیگر، درآمد قاچاق نیز با افزایش قیمت آن شدیداً افزایش می‌یابد و در نتیجه، مبارزه دولت با قاچاق برای قاچاقچینی که از مأمون امنی در کشور برخوردار هستند، بسیار باصرفه است و ریسک آنان افزایش نمی‌یابد، ولی درآمدشان افزایش می‌یابد. از طرفی، رقبای ضعیف آنان نیز از بازار خارج خواهند شد. لذا می‌توان حتی در مواردی فعالیت‌های مبارزه با قاچاق را در جهت افزایش درآمد قاچاقچیان و به نفع آنان و نهایتاً، موجب توسعه و ترویج قاچاق دانست.

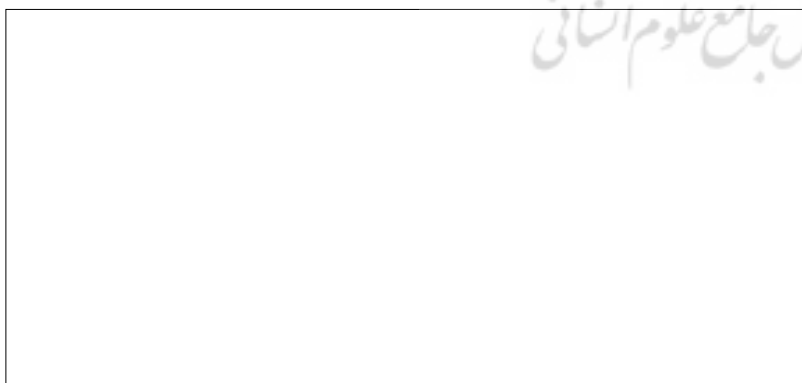
بر اساس گزارش مرکز مبارزه با مواد مخدر کشور، به طور متوسط روزانه دو تن انواع مواد مخدر در کشور مصرف می‌شود^(۲). اگر این رقم را با رقم ۱۱۱/۹۳۶ تن مواد مخدر کشف‌شده^(۳) توسط نیروی انتظامی در سال ۱۳۸۰ جمع کنیم، رقم عرضه کل مواد مخدر در ایران (بدون احتساب مواد مخدر ترانزیتی از مرزهای شرقی به غربی^(۴)) برابر با ۸۴۲ تن در سال ۱۳۸۰ خواهد بود و نیروی انتظامی هم فقط موفق به کشف ۱۳ درصد از کل مواد مخدر شده است. به عبارت دیگر،

مبارزه دولت با قاچاق، برای قاچاقچینی که

از "جاده سفید" عبور می‌کنند، بسیار باصرفه

است!

مواد مخدر کشف‌شده توسط نیروی انتظامی

نمود که خارج از حوصله این مقاله می‌باشد، ولی در مجموع، مراکز مهم قدرت‌های مالی به نحوی در زمره عوامل موثر تصمیم‌گیری یا تاثیرگذار بر تصمیمات کلی و جزئی در اقتصاد می‌باشند و دامنه این اثر بخشی به سایر زمینه‌های سیاسی و اجتماعی نیز تسری دارد.

نحوه قرار گرفتن مراکز قدرت‌های مالی، همانند هرم طبقاتی در جامعه است. در قاعده هرم، انبوه مراکز کم‌قدرت‌تر مجتمع هستند و هرچه بالاتر می‌رویم، مراکز پر قدرت‌تر وجود دارند، ولی تعدادشان با افزایش قدرت مالی آنها کمتر می‌شود. شبکه ارتباطی بین این مراکز هم به صورت یک نوع ارتباط مدیریتی است که در بین مراکز پر قدرت‌تر و کم‌قدرت‌تر برقرار است. این شبکه ارتباطی، گاه قانونی و مریی و مستقیم می‌باشد و گاهی قابل‌رویت نیست، ولی مراکز در سطوح پایین‌تر برای بقای خویش، خود را ملزم به رعایت

لیتری لازم است از مرز عبور کند تا این مقدار سوخت را به خارج از کشور برساند. چنین وسعت عملی علی‌القاعده نباید از نظر ایستگاه‌های بازرسی نیروی انتظامی پنهان باشد. میزان قاچاق سوخت در حد سه درصد کل بنزین وارداتی کشور است و میزان بارانه‌ای که برای این مقدار سوخت قاچاق پرداخت می‌شود، معادل ۳۶۵ میلیارد ریال در سال است.

برای قدرت‌ها و مراکز مالی، ائتلاف سودآورتر از رقابت است.

هرم قدرت مالی

مراکز قدرت‌های مالی متعددی را می‌توان در چارچوب عناوین شمرده‌شده، طبقه‌بندی و ارزیابی

جدول شماره دو

استراتژی لازم برای بخش‌ها

بخش	زیربخش	استراتژی لازم
رهبری	نهاد رهبری، بنیادها، سپاه پاسداران، ارگان‌ها و نهادهای انقلابی	قرار گرفتن در بودجه سنواتی کل کشور و اعمال قوانین نظارتی عام
قوه مجریه	بودجه عمومی، بودجه اختصاصی	سوق یافتن به سمت وحدت قوه مجریه و نظارت عالی بر عملیات مالی دولتی
وابسته به دولت	شرکت‌های دولتی، موسسات انتفاعی وابسته، سازمان‌های وابسته	بررسی منفعت و هزینه اجتماعی تک‌تک موسسات و تعیین تکلیف مجدد
بانکی	بانک‌های دولتی، خصوصی، موسسات مالی و اعتباری، صندوق‌های قرض‌الحسنه	قرار گرفتن تحت نظارت بانک مرکزی
مالی	بورس اوراق بهادار، شرکت‌های سرمایه‌گذاری، بیمه	افزودن شفافیت عملیاتی
شبه‌دولتی	شهرداری‌ها، سازمان‌های حمایتی، تامین اجتماعی، بازنشستگی، بیمه‌های درمانی	سوق یافتن به سمت خصوصی‌سازی
خصوصی	فعالیت‌های متعارف فعالان خصوصی	افزایش تامین امنیت اقتصادی جهت تکثیر فعالیت بخش
انحصارات شبه‌خصوصی	تولیدکنندگان انحصاری، بازرگانان انحصاری	فعالیت تحت قانون و مساوات اقتصادی
مذهبی	آستانه‌ها و بقاع متبرکه، مراکز اخذ وجوه شرعی	ساماندهی دولتی فرهنگی
امنیتی	ارگان‌ها و نهادهای امنیتی دولتی، ارگان‌ها و نهادهای امنیتی خصوصی	ادغام و یکپارچگی
حاشیه درآمد	حاشیه‌های درآمدی نفت، اسلحه، معاملات دولتی	نظارت شدید به منظور حذف یا حداقل‌سازی
قاچاق	مواد مخدر، سیگار، مشروبات الکلی، انسان، کالا	نظارت شدید به منظور حذف یا حداقل‌سازی

بزرگترین و فعالترین تشکیلات تبهکاری سازمان‌یافته جهان، مافیا است که بین ۳۰۰۰ تا ۵۰۰۰ عضو فعال در قالب ۲۵ "خانواده" دارد. مجموع عملکرد سالانه مافیا را ۲۰۰ میلیارد دلار و سود سالانه آن را ۷۵ میلیارد دلار برآورد می‌کنند^(۱۱). گسترش این شبکه‌ها در بسیاری از کشورها دیده شده و به نوعی تبهکاران بین‌المللی در تکثیر منافع خود با یکدیگر همکاری می‌نمایند.

برای واردات قاچاق سیگار سالانه حدود ۸۰۰ میلیون دلار تا یک میلیارد دلار ارز از کشور خارج می‌شود. در ایران ۷۵ درصد مصرف سیگار از طریق واردات قاچاق تامین می‌شود^(۱۲).

براساس اطلاعات به‌دست‌آمده، شبکه مافیایی فحشا ۲۰۰ میلیون زن و دختر را در اسارت دارد و سالانه بین هفت تا ۱۳ میلیارد دلار از تجارت زنان و دختران کسب می‌نماید^(۱۳). نمونه‌هایی از شبکه‌های قاچاق انسان در ایران نیز کشف شده که از عمق این فاجعه خبر می‌دهد. خانه سبز کرج که در ارتباط با مسوولان قضایی و امنیتی کرج نیز قرار داشت، با نام پرورش و تربیت، اقدام به جلب، اغفال و صدور و فروش دختران و زنان به خارج از کشور می‌نمود^(۱۴). براساس آمار ارایه‌شده، تعداد دختران فراری از خانه در تهران ۱۵ درصد افزایش یافته و در حال حاضر نیز شاهد صدور دختران ایرانی به خارج هستیم و جالبتر اینکه این تجار! پشتیبانی هم می‌شوند^(۱۵). وجود مشروبات الکلی خارجی و فروش آن توسط واسطه‌ها و وجود قیمت‌های رقابتی برای این نوع کالاها، خود دلالت بر وجود عرضه و تقاضای اثبات در این بازار دارد و همین امر بر وجود باندهای قوی در این عرصه دلالت می‌نماید.

نحوه قرار گرفتن مراکز قدرت‌های مالی، همانند هرم طبقاتی در جامعه است.

قاچاق سوخت: یکی از موارد مشاهده‌شده در کالاهای قاچاق، صدور سوخت‌های گوناگون، بالاخص بنزین و نفت گاز، به خارج از کشور می‌باشد. براساس گزارش شرکت پخش فرآورده‌های نفتی^(۱۶)، روزانه ۵۰۰,۰۰۰ لیتر سوخت از کشور به طریق قاچاق خارج می‌شود. این رقم در سال متجاوز از ۱۸۲ میلیون لیتر مکعب خواهد شد و ۱۸,۲۵۰ تانکر ۱۰,۰۰۰

کنید به: <http://www.hamshahri.org/hamnews/>

<http://www.hamshahri.org/hamnews/1381/81-122/adarman.htm>

همچنین نگاه کنید به: گزارش‌های هیات کنترل بین‌المللی مواد مخدر: <http://www.incb.org>

در مورد قیمت تریاک نیز به گزارش زیر رجوع شود: <http://www.ayneh.com/wissen/AfqanTeryak/Afqan-Teryak.html>

همچنین در شماره‌های ۲۷ فوریه ۲۰۰۳ و ۱ مارس ۲۰۰۳ مجله اکونومیست قیمت تریاک در سال ۲۰۰۰ از قرار کیلویی ۳۰۰۰ دلار گزارش شده که در سال‌های بعد نیز روند افزایشی نشان داده است. میزان افزایش قیمت هم سالانه ۲۵ درصد ذکر شده است. نگاه کنید به روزنامه قدس / ۳ بهمن ۱۳۸۱ و همچنین:

<http://www.khorasandccc.org/1381-11-kho.htm> (۳ سالنامه آماری سال ۱۳۸۰ / صفحه ۴۸۵ / مرکز آمار ایران.

(۴) مهمترین مسیرهای ترانزیت مواد مخدر افغانستان از منطقه موسوم به هلال طلایی به ایران و سپس ترکیه و آلمان و فرانسه می‌باشد. مواد مخدر پاکستان به هند، عمان، یمن، مصر و ایتالیا قاچاق می‌شود. نگاه کنید به: www.ghadeer.org/site/dowran/emroz/ / www.ghadeer.org/site/dowran/emroz/1381-11-kho.htm

(۵) برای بررسی مأخذ اعداد استفاده‌شده، به زیرنویس‌های همین قسمت در مورد ترانزیت مواد مخدر از ایران و مصرف جهانی مواد مخدر مراجعه کنید.

(۶) در حال حاضر، دوسوم تریاک دنیا در افغانستان تولید می‌شود. رجوع شود به: <http://www.aghrab.fmg.com/page78.htm>

برخی از آمارهای رسمی سازمان ملل نیز حاکی از این است که تولید چهارینجم تریاک جهان در افغانستان صورت می‌گیرد. نگاه کنید به: <http://www.hamshahri.org/HAMNEWS/1382/82-224/ECONOM/NATION.HTM>

رقم تولید تریاک در افغانستان برابر ۳۵۰۰ تن در سال ۲۰۰۲ برآورد شده است. نگاه کنید به: <http://www.aghrab.fmg.com/page2.htm>

عمده‌ترین تولید تریاک افغانستان از طریق ایران به کشورهای مختلف بالاخص اروپا صادر می‌شود.

دبیرکل ستاد مبارزه با مواد مخدر، میزان تولید مواد مخدر در سال ۱۳۸۲ را ۴۵۰۰ تن اعلام داشته است. نگاه کنید به: <http://www.hamshahri.org/HAMNEWS/1382/82-308/NEWS/ejtem.htm#s40815>

همچنین براساس آمار رسمی سازمان ملل متحد ۹۰،۰۰۰ هکتار از اراضی افغانستان زیر کشت مواد مخدر است. نگاه کنید به: <http://www.hamshahri.org/HAMNEWS/1382/82-224/ECONOM/NATION.HTM>

<http://www.hamshahri.org/HAMNEWS/1382/82-307/NEWS/ejtem.htm>

(۷) نگاه کنید به خلاصه اخبار منقول از خبرگزاری BBC / شماره ۳۰ / ۱۰ مهر ۱۳۸۱: http://www.barayefarda.com/nimnegah_f.asp?ID=68

(۸) اظهارات رییس دفتر نمایندگی سازمان ملل متحد در امور مبارزه با مواد مخدر. نگاه کنید به: سر مقاله روزنامه

قواعد و شرایط ایجادشده توسط مراکز سطوح بالاتر می‌دانند. ارتباط سطوح بالاتر با پایین‌تر، مستلزم تبعیت سطوح پایین‌تر از بالاتر می‌باشد و ارتباط سطوح هم‌تراز هم در قالب ائتلاف یا رقابت ظاهر می‌شود. معمولاً با توجه به این که برای قدرت‌ها و مراکز مالی، ائتلاف سودآورتر از رقابت است، لذا پدیده ائتلاف بین مراکز مالی بیشتر دیده می‌شود تا رقابت. مراکز قدرت‌های مالی در سطوح خیلی پایین به علت کثرت زیاد، به اصطلاح اقتصادی قیمت‌گیر (Price Taker) هستند، یعنی منفرداً اثری بر شرایط اقتصادی رایج ندارند و تعدد و کثرت آنها اجازه ائتلاف عملی را نمی‌دهد، لذا در قاعده هرم قدرت‌های مالی، رقابت بیشتر از سطح بالای هرم می‌باشد. این موارد اصول کلی ساختار نظام قدرت‌های مالی و تصمیم‌گیری اقتصادی می‌باشد و تبیین عملی آن احتیاج به تلاش و تحقیق زیادی دارد که در بسیاری از قسمت‌های آن، اطلاعات قابل‌دسترس وجود ندارد.

با توجه به مطالب مطروحه، چندین بخش عمده تصمیم‌گیری اقتصادی را می‌توان در ایران تعریف نمود. شمایی کلی از این بخش‌ها در جدول شماره دو آمده است. برای اصلاح نظام اقتصادی کشور، علی‌القاعده در مورد هرکدام از این بخش‌ها باید برخورد خاصی از لحاظ قانونگرایی، تمرکز مالی، نظارت، شفافیت، اعتبار و در مجموع انضباط مالی داشت. استراتژی مقدماتی در مورد این بخش‌ها هم در جدول شماره دو آورده شده است. ■

زیرنویس‌ها

(۱) روزنامه گاردین / ۵ سپتامبر ۱۹۸۹.

(۲) نقل از گزارش ایرنا / روزنامه حیات نو / اردیبهشت ۱۳۸۲. این گزارش، مصرف سالانه مواد مخدر کشور را ۷۳۰ تن و میزان کشفیات مواد مخدر در سال ۱۳۸۱ را ۱۳۰ تن اعلام کرده است.

براساس تحقیقات فریبرز رییس‌دانا و احمد غروی نججویانی و موسسه تحقیقاتی میان منطقه‌ای جرم و عدالت سازمان ملل متحد، تعداد مصرف‌کنندگان ایرانی مواد مخدر در سال ۱۳۷۹ در حدود ۱،۱۵۰،۰۰۰ معتاد اصلی و ۸۸۰،۰۰۰ نفر مصرف‌کننده تفنی و ۵۰۰،۰۰۰ نفر نیمه‌معتاد می‌باشد و فقط تعداد معتادان در نیمه سال ۱۳۸۰ ۲،۱۰۰،۰۰۰ نفر بالغ می‌شود. در این بررسی آمده است که چنانچه معتادان خارج از شمارش و کاملاً پنهان را به این رقم اضافه کنیم، تعداد ۶،۲۰۰،۰۰۰ نفر معتاد برای سال ۱۳۸۰ برآوردی جدی تلقی می‌شود. در این تحقیق، میزان مصرف تریاک سالانه در کشور ۸۱۲ تن با خلوص ۶۵ درصد یا ۵۲۸ تن تریاک خالص و میزان مصرف هرویین و مرفین ۲۹/۶ تن گزارش شده است. نگاه

شرق / سال اول / شماره ۴۶ / ۲۹ مهر ۱۳۸۲.

(۹) رجوع شود به اظهارات هاشمی، دبیرکل ستاد مبارزه با مواد مخدر / همایش بین‌المللی مبارزه با پولشویی / ۷-۸ خرداد ۱۳۸۲ / دانشگاه شیراز: <http://www.hamshahri.org/HAMNEWS/1382/82-308/NEWS/ejtem.htm#s40815>

(۱۰) رجوع شود به: <http://www.hamshahri.org/HAMNEWS/1382/82-231/NEWS/ejtem.htm#s37010>

(۱۱) پیام بانک / شماره ۳۴۱ / هفته چهارم خرداد ۱۳۸۱.

(۱۲) اظهارات رییس شرکت دخانیات (شبکه خبر رادیو / ۲۰ مرداد ۱۳۸۱). همچنین نگاه کنید به:

<http://www.hamshahri.net/hamnews/1381/81-714/lifew.htm>

حمید حاجی عبدالوهاب، دبیر ستاد مبارزه با قاچاق کالا در گفتگو با خبرگزاری فارس (روزنامه شرق / ۸ مهر ۱۳۸۲) ابراز می‌دارد: با توجه به میزان تولید سالانه کشور و نیاز مصرفی آن، در سال ۱۳۸۰ بالغ بر ۳۲ میلیارد نخ سیگار به کشور قاچاق شده است. از این میزان قاچاق یک میلیارد نخ سیگار کشف و ضبط شده است. میزان ظرفیت تولید سیگار در کشور طی سال ۸۰ تنها ۱۳ میلیارد نخ بود که با توجه به میزان مصرف (۵۰ میلیارد نخ در سال) موجب شد تا زمینه قاچاق فراهم شود. با تدابیر اتخاذشده در سال ۸۱ میزان تولید کشور به ۱۸ میلیارد نخ در سال رسیده که قسمتی از آن به وسیله واردات جبران شد. علیرغم تمهیدات اتخاذشده در سال ۱۳۸۱ میزان کشفیات قاچاق سیگار به کشور بیش از یک میلیارد نخ بود. نگاه کنید به: <http://www.sharghnewspaper.com/82-7-A/economic.htm>

(۱۳) اظهارات حسین اسدیگی، از کارشناسان دفتر امور آسیب‌دیدگان سازمان بهزیستی / روزنامه اطلاعات / یکشنبه ۲۷ مرداد ۱۳۸۱ / صفحه ۱۰. این رقم با رقمی که سایت‌های فروش خدمات جنسی در اینترنت ارائه می‌دهند، قابل تطبیق است. براساس آمار منتشره، در سال ۲۰۰۱ میلادی ۸۳۰ میلیارد دلار معاملات انجام شده به وسیله سایت‌های اینترنتی، رقم ۱۳۰ میلیارد دلار آن مربوط به خدمات جنسی بوده است.

(۱۴) قیمت دختران ۱۲-۸ سال که در افغانستان به علت تنگدستی خانواده‌ها به فروش می‌رسند، بین ۸۰۰-۳۰۰ دلار می‌باشد. نگاه کنید به: <http://www.hamshahri.org/HAMNEWS/1381/81-122/WORLD/LIFEW.HTM>

(۱۵) اظهارات اکبر تاجیک در گفتگو با خبرگزاری کار ایران. نگاه کنید به: <http://www.ilna.ir/shownews.asp?code=20450&code1=3>

(۱۶) اظهارات مدیرعامل شرکت پخش فرآورده‌های نفتی / جام جم / ۳۱ خرداد ۱۳۸۲.

توضیح: فهرست منابع و مأخذ این تحقیق در دفتر مجله موجود است و علاقمندان به استفاده از آن، می‌توانند با دفتر مجله تماس بگیرند.